

Bijlage

Voortgang uitvoering KaderRichtlijn Water maatregelen, stand van zaken mei 2012

Inleiding

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) schrijft voor dat in alle oppervlaktewateren in 2015 een goede chemische en ecologische toestand moet zijn gerealiseerd. Hiertoe zijn voor alle waterlichamen in het beheergebied van ons waterschap de benodigde maatregelen beschreven om de waterkwaliteitsdoelen te behalen. De KRW-maatregelen voor Noorderzijvest zijn opgenomen in het waterbeheerplan 2010-2015. KRW- en WB21-maatregelen worden in samenhang uitgevoerd. WB21 richt zich op het treffen van maatregelen ter voorkoming van wateroverlast.

Jaarlijks moet de voortgang van de maatregelen aan de 2^e Kamer (via het ministerie van I en M) worden gerapporteerd. Eens in de drie jaar moet over de voortgang van de maatregelen worden gerapporteerd aan de EU. In 2012 wordt over de voortgang aan de EU gerapporteerd.

Stand van zaken uitvoering KRW maatregelen

De maatregelen om uiteindelijk te komen tot de kwaliteitsdoelstellingen uit de KRW zijn op hoofdlijnen in te delen in vijf thema's, te weten:

1. Natuurvriendelijke oevers
2. Vispassages
3. Zuiveringswerken
4. Integrale inrichtingsplannen en overige maatregelen
5. Gemeentelijke opgave

Het waterschap Noorderzijvest heeft in totaal vijftien waterlichamen aangewezen in haar beheersgebied. Een waterlichaam is geselecteerd op basis van type water en hoeveelheden afstromend oppervlak. Per waterlichaam zijn maatregelen gedefinieerd om de waterkwaliteit de gewenste impuls te geven voor 2015. In deze bijlage is de voortgang van de maatregelen per thema weergegeven. Waarbij eerst gerefereerd wordt aan het besluit van uitruil van maatregelen uit 2010.

Het algemene beeld van de voortgang is:

- Het waterschap loopt achter op de planning van uitvoering;
- Een deel van de maatregelen moet worden aangepast.

Uitruil maatregelen

Voor het behalen van de doelstellingen vanuit de Kader Richtlijn Water (KRW) worden de maatregelen in fasering uitgevoerd. In de vergadering van het Algemeen Bestuur van Noorderzijvest d.d. 11 maart 2010 is besloten € 2.500.000,-- te reserveren voor het uitvoeren van de inrichting van de Eener- en Langelosche Stukken. Dit project was een KRW verplichting uit het pakket van ná 2015. Vanwege koppelkansen en beschikbare subsidies is dit naar voren gehaald. Het benodigde geld is daarmee van ná 2015, naar de periode van vóór 2015 gehaald.

Voorwaarde is dat andere KRW maatregelen, met eenzelfde financiële inspanning, worden uitgewisseld tot na 2015. In AB-vergadering van 13 oktober 2010 is een besluit genomen om de volgende KRW maatregelen uit te ruilen tot na 2015:

1. 10 km natuurvriendelijke oever in Maren-Reitdiep
2. 5 km natuurvriendelijke oever in Damsterdiep-Nieuwediep
3. 7 km natuurvriendelijke oever in het Matslootgebied
4. 12 km natuurvriendelijke oever in het Reitdiepgebied
5. 2 helofytenfilters bij rioolwaterzuiveringen

Natuurvriendelijke oevers (NVO's)

Noorderzijlvest heeft zich voor de periode tot en met 2015 ten doel gesteld om 150,5 kilometer oevers natuurvriendelijk in te richten. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verdeling over de verschillende categorieën inrichting. In dit overzicht is de oorspronkelijke opgave zoals in het Waterbeheerplan is opgenomen, de bijgestelde opgave naar aanleiding van foute interpretaties of uitgeruilde maatregelen en de verwachte realisatie met de huidige inspanning weergegeven.

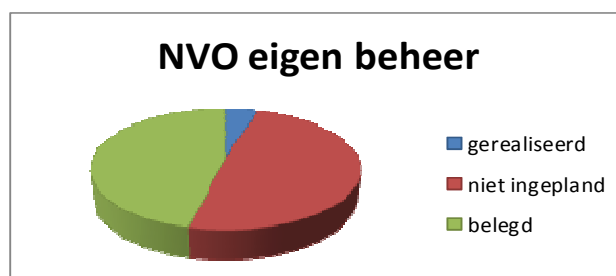
De correctie op het aantal kilometers bomen langs beken is in de toelichting op dit onderdeel uitgewerkt.

Categorie inrichting NVO's	Opgave zoals aangegeven in KRW verplichting 2015	Opgave bijgesteld n.a.v. uitrust en/of interpretatie 2015	Geplande realisatie voor 2015
Aanleg NVO (eigen beheer)	87,9	59,9	30,6
Aanleg NVO binnen bestaande inrichtingsprojecten	24,7	24,7	22,1
Aanleg NVO binnen EHS	55	48	2,5
Bomen langs beek	55,1	17,9	17,9
Totaal	222,7	150,5	73,1

Tabel 1 Overzicht aanleg NVO's voor 2015

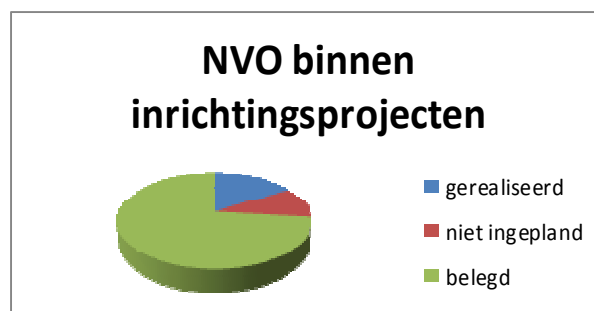
NVO eigen beheer

Binnen deze categorie NVO's die Noorderzijlvest moet realiseren wordt naar verwachting de helft voor 2016 gehaald. Er zijn te weinig concrete projecten gedefinieerd en belegd voor de komende jaren. De aankoop van gronden wordt als knelpunt gezien.

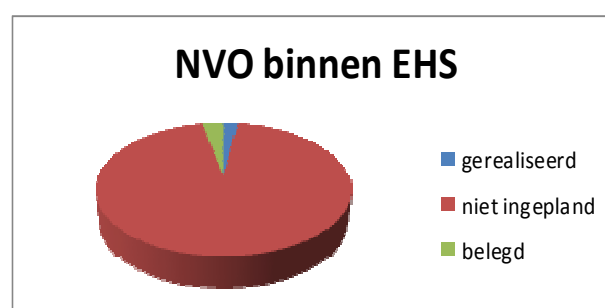
NVO binnen inrichtingsprojecten

De koppeling met inrichtingsprojecten gaat goed. Deze vorm van aanleg van NVO's in combinatie met andere ingrepen in een gebied werpt vruchten af. Met het opnieuw starten van de inrichting van de Steenbergerloop, waar zowel het waterschap als de gemeente budget voor heeft gereserveerd, kan voor deze categorie 100% gehaald worden in 2015.

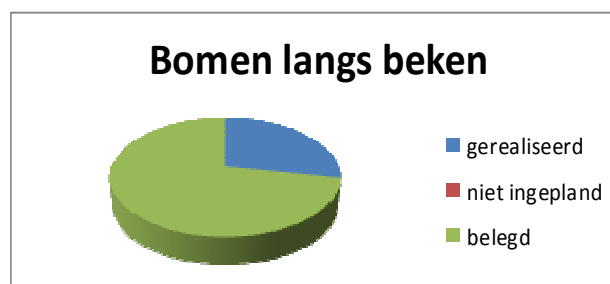
NVO binnen EHS

Van deze categorie NVO's is 1 km gerealiseerd, en nog eens 1,5 km ingepland. Uitgangspunt bij deze categorie is dat een andere partij (in dit geval de provincie) gronden aankoopt en hier op een relatief eenvoudige wijze een natuurlijke inrichting van de oever gerealiseerd kan worden. Door de landelijk ingezette herziening van de EHS zijn de provincies in 2012 het beleid voor de EHS in Groningen en Drenthe aan het herijken. Op basis van de herijking kan een gedegen inschatting gemaakt worden hoeveel km NVO's het waterschap in combinatie met de EHS kan realiseren. Voorlopig zorgt de herijkingsdiscussie voor vertraging in uitvoering van de maatregelen.

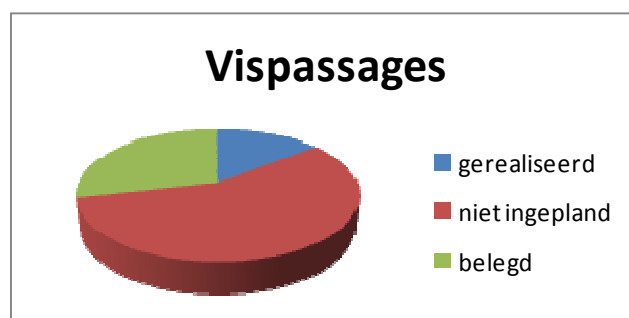
Bomen langs beken

Voor deze categorie moet de opgave bijgesteld worden, door een aantal verkeerde interpretaties is voor deze maatregel een opgave gesteld van 55,1 kilometer. In het KRW document van 2008 is opgenomen dat langs de beken Peizer- en Eelderdiep schaduwrijke zones gecreëerd moeten worden voor de fauna. Ten onrechte is vervolgens gerapporteerd dat dit langs de gehele lengte van het Peizer- en Eelderdiep gerealiseerd zou worden. In een deel van dit landschap (benedenlopen) is dit echter niet gewenst (open laagland), hoewel de oevers wel natuurlijk worden ingericht, waarbij ook houtopslag (en daarmee de gewenste schaduw) langs de oevers ontstaat. Hiervoor is in totaal 5 kilometer opgenomen, deze is gerealiseerd met de inrichting van het gebied De Onlanden. Daarnaast is uitgegaan van bomen langs de bovenlopen van het Eelderdiepsysteem. Dit betreft een landbouwgebied waar de inrichting niet op deze wijze vormgegeven wordt. De totale opgave moet bijgesteld worden naar 17,9 km. Dit betreft het aantal kilometers dat gerealiseerd kan worden langs de bovenlopen van het Peizerdiep + de gerealiseerde 5 kilometer in de benedenlopen (Onlanden).

Vispassages

In 2005 is de Visie Vismigratie (“Van Wad tot Aa”) vastgesteld. In de KRW-plannen zijn meer passages opgenomen dan uit de Visie noodzakelijk blijkt. Hiervoor zijn diverse oorzaken gevonden die hieronder toegelicht worden. Voorgesteld wordt om het beleid uit de Visie Vismigratie aan te houden en per waterlichaam de opgave voor de KRW op basis hiervan bij te stellen.

In totaal zijn tot nu toe 12 vispassages gereed en zijn nog eens 21 locaties ingepland. Van deze 33 vispasseerbare kunstwerken liggen er echter 21 in de waterlichamen van de KRW.

Zuiveringswerken

Op een aantal zuiveringen die aangepakt moeten worden is een andere visie gekomen. Enkele zuiveringen worden gekoppeld, waardoor niet drie maar één zuivering verbeterd hoeft te worden. Nadeel van deze beleidswijziging is dat er een vertraging is opgetreden in de uitvoering ten opzichte van de gestelde opgave. Voor één zuivering (Leek) is de geplande aanpassing uitgevoerd. In 2013 wordt de zuivering van Uithuizen verplaatst naar Uithuizermeeden. Om de verplaatsing van RWZI Uithuizen naar Uithuizermeeden financieel mogelijk te maken is besloten de uitvoering van de geplande aanpassingen op de RWZI Gaarkeuken te faseren. Deze staat nu gepland voor de periode 2016-2021.

De vier andere geplande koppelingen of aanpassingen betreffen de RWZI's van Winsum, Onderdendam, Feerwerd en Hoogkerk. Deze laatste wordt na de uitbreiding van de RWZI Garmerwolde hierop aangesloten.

Daarnaast is het plan om de zuiveringen van Feerwerd en Onderdendam aan te sluiten op de nog aan te passen zuivering in Winsum. Voor deze koppelingen en aanpassingen wordt een OAS (Optimalisatiestudie Afvalwater Systeem) uitgevoerd. De planning is om in 2013 de businesscase voor deze aanpassingen gereed te hebben en in 2014 te starten met de uitvoering.

Maatregel	Uitgevoerd	Geplande uitvoering
Optimalisatie RWZI Marum		2013 - 2014
Optimalisatie RWZI Leek	2009	
RWZI Uithuizen naar Uithuizermeeden		2013
Aanpassing RWZI Uithuizermeeden		2013
RWZI Feerwerd en Onderdendam naar Winsum		2014 – 2016
Aanpassing RWZI Winsum		2014 – 2016
RWZI Hoogkerk naar Garmerwolde		2015 – 2017
Aanpassing RWZI Gaarkeuken		Fasering 2016 - 2021

Tabel 3: Planning aanpak maatregelen RWZI's

De verwachting is dat vier van de vijf geplande aanpassingen niet voor eind 2015 gerealiseerd zijn. Wel zullen deze voor een deel in uitvoering zijn.

Helofytenfilters / nazuiveringen

In de KRW opgave zijn helofytenfilters opgenomen bij de RWZI's die lozen op kleinere natuurlijke waterlichamen. Het gaat daarbij niet zozeer over helofytenfilters, maar maatregelen die zorgen voor een reductie in fosfaat en nitraat en zorgen voor een wat natuurlijker karakter van het te lozen effluent. Beter is om te spreken over 'nazuiveringen'. Gezien de aanpassingen in de planning en uitvoeringen van de zuiveringen, wordt de planning voor deze 'nazuiveringen' ook aangepast. Dit jaar wordt onderzocht welk effect deze maatregelen hebben op het doel. Dit jaar zal de realisatie van de nazuivering (helofytenfilter, moeraszone) in Marum gestart worden. Deze wordt vervolgens gemonitord om te kijken in hoeverre deze maatregel bij de andere zuiveringen ingezet moet worden.

Twee van de geplande helofytenfilters zijn in ieder geval uitgeruild met het naar voren halen van de Eener- en Langelosche Stukken (zie bijlage 1). Daarnaast kunnen de geplande filters voor Uithuizen en Uithuizermeeden vervallen, omdat het effluent hier niet meer geloosd zal worden. Het effluent van de te renoveren RWZI Uithuizermeeden zal verplaatst worden naar de Eemshaven. In onderstaande tabel zijn de geplande locaties weergegeven met de benodigde aanpassingen.

Locatie geplande 'naturaliserende maatregel' / helofytenfilter	Status voor KRW	Toelichting
RWZI Marum	Voldaan 2015	
RWZI Leek	Fasering 2016-2021	*
RWZI Uithuizen	Voldaan 2015	Bereikt door verplaatsing effluent
RWZI Uithuizermeeden	Voldaan 2015	Bereikt door verplaatsing effluent
RWZI Ulrum	Fasering 2016-2021	*
RWZI Wehe den Hoorn	Fasering 2016-2021	*
RWZI Winsum	Fasering 2016-2021	*
RWZI Onderdendam	Voldaan 2015	Bereikt door verplaatsing effluent

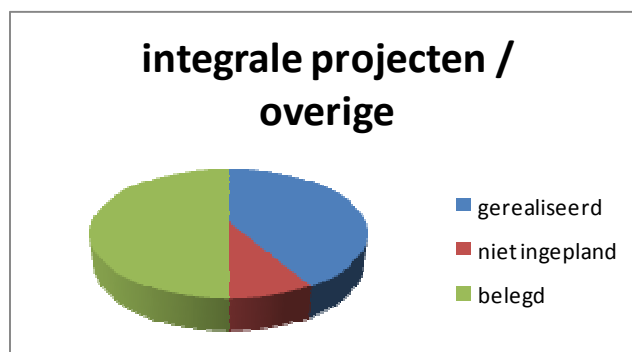
Tabel 4: Planning realisatie nazuiveringen

*) Van de 4 te faseren 'helofytenfilters' zijn er al twee via de uitruil vastgelegd.

Integrale inrichtingsplannen en overige maatregelen

Noorderzijvest is goed op weg met de uitvoering van de overige maatregelen en de grotere integrale plannen. Voor het grootste deel zijn deze uitgevoerd. Enkele plannen worden nu nog herzien, zoals het waterstructuurplan Noorddijk. Van dit plan om het watersysteem in en rond de noordoostelijke wijken van de stad Groningen te verbeteren is de eerste fase uitgevoerd. De overige twee fasen worden nu opnieuw onder de loep genomen om te kijken welke maatregelen het meeste effect sorteren. De verwachting is dat ook de volgende fasen voor eind 2015 verder in uitvoering zullen zijn.

Voor enkele plannen zijn andere organisaties als trekker aangewezen, zoals het brakwatergebied Deikum. Dit ligt in handen van 'het Groninger Landschap'. Waterschap Noorderzijvest is hierbij betrokken. Voor de KRW rapporteert het waterschap wel de voortgang.

Komend jaar moet uitvoering gegeven worden aan het natuurvriendelijke onderhoud en schonen van de geplande 161 kilometer watergang. Dit wordt nu voorbereid door het op te stellen beheer en onderhoudsplan. In het beheer en onderhoudsplan wordt een koppeling gemaakt tussen het geplande natuurvriendelijke onderhoud dat voor de KRW opgave noodzakelijk is en de gedragscode in het kader van de Flora en Fauna wetgeving. In 2012 wordt het plan opgesteld en eind 2013 wordt het aangepaste beheer en onderhoud in de praktijk toegepast.

Er is onderzoek gedaan naar het aangepaste visstandbeheer in het Paterswoldsemeer, hieruit is geconcludeerd dat voor het Paterswoldsemeer het nu niet zinvol actief visstandbeheer uit te voeren.

Gemeentelijke maatregelen

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de realisatie van de gemeentelijke opgaven, wel wordt hier door het waterschap over gerapporteerd. Voor gemeenten is het afkoppelen van verhard oppervlak de belangrijkste maatregel om het aantal overstorten vanuit de riolering naar het oppervlaktewater te reduceren. Het afkoppelen is geen verplichte maatregel, enkele gemeenten binnen het beheersgebied van Noorderzijvest hebben aangegeven deze toch als verplichting te zien. Op enkele hectares in de gemeente Zuidhorn na, zijn alle afkoppelopgaven van de gemeenten gerealiseerd. In totaal was 32,3 hectare gepland voor 2015. Daarvan is nu reeds 15,7 hectare gereed en is 12,4 in voorbereiding of uitvoering.

Naast deze afkoppelopgaven heeft de gemeente Leek een inzamelstation voor afvalwater gerealiseerd in de haven van Leek. Hiermee heeft ook de gemeente Leek aan haar doel voor het reduceren van de vuillast naar het oppervlaktewater voor 2015 voldaan.

De integrale projecten Noorddijk (Groningen) en Meerweg (Haren) worden gezamenlijk met deze gemeenten opgepakt.